

2.11.2020

Eduskunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: **HE 149/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta**

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta. OAJ kannattaa hallituksen esitystä laiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. Laissa todetaan kokeilun tavoitteena olevan koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen, esiopetuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittäminen, varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välisten jatkumoiden, perheiden palveluvalintojen selvittäminen sekä tiedon saaminen kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen. OAJ pitää hyvänä, että kokeiluun osallistuvalla lapsella on oikeus riittävään oppimisen tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä.

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

2§

Kokeilulain 2 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kaksivuotista esiopetusta valvottaisiin aluehallintovirastojen toimesta samoin kuin perusopetuslain mukaista esiopetusta. Varhaiskasvatuslain 1 §:n mukaan päiväkodissa järjestettävän esiopetuksen valvonnassa sovelletaan varhaiskasvatuslain 55—58 §:ää. Yksityisten palveluntuottajien tulee laatia esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta omavalvontasuunnitelma, joka on pidettävä julkisesti nähtävillä ja seurattava sen toteutumista.

OAJ esittää, että aluehallintoviranomaiselle tulisi säätää kokeilua koskien toimivalta valvoa opetustoimen järjestämää esiopetusta vastaavasti kuin päiväkotien esiopetusta. Lasten esiopetuksen valvonnan ei pitäisi riippua siitä, missä sitä järjestetään.

3§

Kokeilun onnistumisen kannalta tiedottaminen on keskeisessä asemassa. Kokeilulain 3 § 3 momentissa todetaan, että kokeilukunnat huolehtivat kokeilun paikallisesta toimeenpanosta kuten kuntien alueella asuvien kohdejoukkoon kuuluvien lasten ja näiden huoltajien riittävästä informoinnista ja kokeilun paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta. Kuten säännöskohtaisissa perusteluissakin todetaan, kokeilun onnistumisen kannalta on erityisen tärkeää, että kokeilukunta informoi kokeilun kohdejoukkoon kuuluvia perheitä riittävästi. OAJ painottaa tiedottamisen merkitystä. Tiedottamisen tulee olla aktiivista. Tiedotettaessa tulee tuoda vanhemmille esiin kokeilun tarkoitus sekä esiopetuksen merkitys ja tavoitteet.

2.11.2020

4§

OAJ pitää hyvänä kokeilukuntien ja kohdejoukkojen valintakriteereitä. Kokeilulain 4 §:ssä todetaan, että Opetus- ja kulttuuriministeriön osoittama tutkijaryhmä poimii ositettuna satunnaistamisena kokeiluun osallistuvat kunnat tai kuntayhtymät (*kokeilukunta*). Otantaan voidaan ottaa sellaiset kunnat tai kunnista koostuvat alueet, joissa asuu vähintään 100 vuonna 2016 syntynyttä lasta ja joissa on vähintään neljä esiopetuksen toimipaikkaa. Vuonna 2022 alkavan kokeilun kohdejoukkoon kuuluvat ne kokeilukuntien alueella asuvat lapset, jotka ovat syntyneet vuonna 2017. OAJ näkee esitetyt rajaukset hyvänä, koska niillä turvataan kokeilukuntien alueilla koe- ja verrokkiryhmien rakentaminen. Samalla OAJ painottaa, että kokeilukunnan esiopetusta tarjoavien toimipaikkojen ”arvontakoreihin” valitsemisen edellytykseksi säädetään, että toimipaikoissa on kelpoisuusvaatimukset täyttävät opettajat kaksivuotiseen esiopetukseen. On ensiarvoisen tärkeää, että kokeilussa esiopetusta antaa tehtävään kelpoinen esiopetuksen opettaja, ja että opettajia on resursoitu ryhmään riittävästi. OAJ on myös esittänyt, että esi- ja alkuopetuksessa erityisopettajia tulisi olla 1 opettaja aina 50 lasta kohden.

5§

Kokeilulain 5 § 4 momentissa todetaan, että Opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoittaa kokeilukunnille otantaan kuuluvista esiopetuksen toimipaikoista, toimipaikkojen alueista sekä koe- ja verrokkiryhmään kuuluvista lapsista ennen kokeilun alkamista. OAJ toteaa, että on varattava riittävä aika, resurssit ja tuki myös esiopetuksesta vastaaville opettajille kaksivuotisen esiopetuksen suunnitteluun ja valmisteluun ennen toimikauden alkua sekä arviointi- ja kehittämistyöhön kokeilun aikana. Resursseja tulee suunnata myös kokeilun edellyttämään opettajien täydennyskoulutukseen ja koko henkilökunnan perehdytykseen.

7§

Kokeilun laajuudeksi ehdotetaan yhteensä vähintään 1400 tuntia, eli vähintään 700 tuntia kumpanakin vuotena kokeilulain 7 §:ssä. 700 tunnin määrä ei kuitenkaan ole riittävä koko lukuvuoden mittaiseen esiopetukseen, jos opetusta järjestetään noin neljä tuntia päivässä, jonka useat esiopetuksen järjestäjät esiopetusta tarjoavat. Osa järjestäjistä tarjoaa esiopetusta kuitenkin vain asetuksen mukaisen minimin. OAJ vaatii, että lasten yhdenvertaisuuden ja toimivan käytännön näkökulmasta esiopetuksen kesto laajennetaan vähintään 760 tuntiin/vuosi (4 t x 190 päivää).

OAJ esittää, että jos tuntimäärää ei laajenneta OAJ esityksen mukaisesti 760 tuntiin/vuosi ja esiopetuksen tuntimäärät kunnissa vaihtelevat, nämä erilaiset käytännöt tulee jollain tavoin ottaa huomioon tutkimusasetelmassa, selvittää vaikutukset esiopetusjärjestelyihin ja niiden toimivuuteen sekä toteutuneen toiminnan laatuun ja vaikuttavuuteen. Opetushallituksen alustavassa selvityksessä (OPH 2019) kaksivuotisesta esiopetuksesta esitettiin esiopetuksen tuntimäärän laajentamista.

2.11.2020

8§

Kokeilulain 8 § 3 momentissa todetaan, että kokeiluun valittavissa yksiköissä tulee olla mahdollisuus myös täydentävään varhaiskasvatukseen. Tällöin lapsen koko toimintapäivään sovelletaan varhaiskasvatustilain ja -asetuksen mukaista henkilöstön ja lasten välisiä suhdelukuja. OAJ pitää esitystä erityisen tärkeänä.

Kokeilun yhteydessä tulee samanaikaisesti tarkastella joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittämistä hallitusohjelman kirjausten mukaisesti, sekä samalla arvioida tarpeita kehittää yliopistojen opettajakoulutusta ja opettajien kelpoisuuksia esiopetuksen ja alaluokkien opetuksen joustavaan kokonaisuuteen.

Esitysluonnoksessa todetaan, että kokeilu voi jonkin verran lisätä esiopetukseen osallistuvien lasten määrää, ja lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ja tilojen tarvetta esiopetukseen. Esityksessä todetaan, että kokeilun yhteydessä on mahdollista, että opettajapula näkyy kokeilussa tai nuorempien lasten varhaiskasvatuksessa. OAJ esittää opettajatilanteen huomioon ottamista kokeilun tutkimusasetelmassa. Lisäksi riittävä opettajamäärä on turvattava yliopistollista varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta lisäämällä.

Lopuksi

OAJ korostaa, että aluehallintoviranomaiselle tulee säätää kokeilua koskien toimivalta valvoa opetustoimen järjestämää esiopetusta vastaavasti kuin päiväkotien esiopetusta. Lisäksi OAJ edellyttää, että jos esiopetuksen tuntimääriä ei nosteta 760 tuntiin vuodessa, mahdolliset erot esiopetuksen tuntimäärissä otetaan huomioon tutkimusasetelmassa. Lopuksi OAJ painottaa positiivisen viestinnän merkitystä kokeilun kohdejoukkoon kuuluville perheille. Tiedottamisen tulee olla aktiivista. Tiedotettaessa tulee tuoda vanhemmille esiin kokeilun tarkoitus sekä esiopetuksen merkitys, tavoitteet ja toiminnan sisältö. Koska kokeilun pitää tähdätä siihen, että kaksivuotinen esiopetus voi jatkossa tulla kaikille velvoittavaksi on jo nyt pidettävä huoli siitä, että turvataan riittävä opettajamäärä yliopistollista varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta lisäämällä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Minttu Ilveskivi-Hentilä
erityisasiantuntija